

O‘RTA SINLAR INGLIZ TILI FANIDA O‘YINLARDAN FOYDALANISH

Inomjonova Maxliyo Maxamadjon qizi

Andijan Davlat Chet tillari Instituti

Ingliz filologiyasi, o‘qitish metodikasi va tarjimashunoslik
fakulteti 4-bosqich talabasi

Raximova.I.B.

Andijon davlat chet tillar instituti ingliz tili

amaliyoti kafedrasini o‘qituvchisi:

E-mail: dunyome.0203@gmail.com

ANNOTATSIYA

So‘nggi yillarda chet tillarini o‘rganishga va o‘qitishga bo‘lgan e‘tibor sezilarli darajada oshib bormoqda. Bu esa chet tili darslarini, xususan, ingliz tili fanini qiziqarli qilib o‘tishni ya‘ni turli innovatsion metodlardan, texnik vositalardan, turli xil o‘quvchini jalb qiluvchi, interfaol o‘yinlardan foydalanishni taqozo etmoqda. Dars davomida bunday o‘yinlardan foydalanish o‘quvchining fanni o‘rganishga bo‘lgan ishtiyoqini yanada oshiradi. Ushbu maqolada rus va ingliz tillarini o‘yinlar orqali o‘rganish metodlari yoritib berilgan.

Kalit so‘zlar: chet tili, interfaol o‘yinlar, texnik vositalar, didaktik o‘yinlar, Rolli o‘yinlar uslubi, o‘yinli grammatika, Taboo words (ta‘qiqlangan so‘zlar), Dictionary(so‘zli o‘yin).

ABSTRACT

In recent years, the emphasis on the study and teaching of foreign languages has increased significantly. This is done to make foreign language lessons, especially English, more interesting, that is, using a variety of innovative methods, techniques and interactive games that challenge a wide variety of students. Using these games throughout the lesson further enhances students' interest in learning the subject. This article describes techniques for learning English and Russian through games

Keywords: foreign language, interactive games, technical means, didactic games, role-playing style, game grammar, taboo words (forbidden words), Dictionary(game).

АННОТАЦИЯ

В последние годы внимание к изучению и преподаванию иностранных языков значительно возрастает. Для этого необходимо сделать уроки иностранного языка, в частности английского языка, интересными, то есть использовать различные инновационные методы, технические средства, интерактивные игры, которые привлекают разных учащихся. Использование таких игр на уроке повышает интерес школьника к изучению науки. В данной статье описаны методы изучения русского и английского языка через игры.

Ключевые слова: иностранный язык, интерактивные игры, технические средства, дидактические игры, стиль ролевых игр, игровая грамматика. Taboo(запрещенные слова), Dictionary (игра слов)

Bugungi kunda xorijiy tillarni o'rganish muhim ahamiyat kasb etayotganligi sababli, tillarni nafaqat oliy ta'lim muassasalarida, maktablarda, shuningdek, maktabgacha ta'lim muassasalarida ham o'rgatilmogda. Darslarda o'ziga xos usullar, qiziqarli metodlar bilan o'tilmasa, o'quvchilarni darsga jalb qilish biroz murakkab vazifaga aylanishi mumkin. Agarda darslarda an'anaviy usullardan kechilsa, qiziqarli qilib olib borilsa bu nafaqat dars sifatini ta'minlaydi, shu bilan birga zerikishni oldini olib, passiv o'quvchilarni ham darsda ishtirok etishga jalb qiladi.

Ingliz va rus tilini o'rgatish jarayonida bir qator qiziqarli o'yinlar mavjud. Shuni aytib o'tish joizki, bolalarga til o'rgatishda shunday o'yinlardan oydalanish kerakki, unda barcha o'quvchilar birdek ishtirok etishsin hamda darsadan yangilik olishsin (masalan yangi lug'atlar yodlab ketishi mumkin, har kuni shu jarayon takrorlansa, o'quvchining lug'at boyligi yuqori darajaga ko'tariladi). O'quvchilarga darsni grammatik tushunchalar bilan boshlash noo'rindir, ayniqsa kichik sinf o'quvchilarini tezda zerikishiga sabab bo'ladi. Natijada darsga bo'lgan qiziqish so'nishi mumkin. Ular bilan hattoki salomlashish jarayonini ham noan'anaviy tarzda boshlash kerak, masalan, o'qituvchi kirishi bilan darsni qandaydir salomlashishga oid inglizcha qo'shiq bilan boshlash (asosan boshlang'ich sinf o'quvchilari uchun mativatsion usuldir) usuli samarali usuldir. Shu tariqa dars davom etsa, o'quvchilar dars davomida ha bir topshiriqqa bo'lgan e'tiborini yo'qotishmaydi. Xattoki ular ingliz tili darslarini intizorlik bilan kutishadigan bo'lishadi. Albatta, bularning barchasini o'qituvchi tashkillashtirishi kerak va bu pedagogning zimmasida. Shunday ekan chet tilini o'rganishni qiziqarli qilish uchun ba'zi o'yin turlarini keltirib o'tish mumkin.

Ingliz va rus tillari darslarining samaradorligini oshirish uchun "Rolli o'yinlari" dan foydalanish mumkin. Bu o'yinning afzallik tomonlari shundaki, bu

vaziyatdan kelib chiqib o'ynaladi. Bu o'yin nafaqat fan o'rganilishi uchun foydali, shu bilan birga aqliy qobiliyatni shakllantirishga ham yordam beradi. Bu o'yinda mavzular tanlab olinib, bolalar dialoglar tashkil qilishadi. Masalan, yo'lovchining taksini to'xtatgan jarayonidagi suhbat, yoki kiyim do'konlaridagi muloqotlar - bularning barchasini ingliz tilida ham gapirib, ham ko'rsatib berishadi. Aynan shu o'yinda, guruh bilan ishlash taktikasini qo'llasak ham bo'ladi, ya'ni o'quvchilarni guruhlarga ajratib turli mavzularni bo'lib berish. Bu holatda raqobatlashuv ham vujudaga keladi. Raqobat-yuksalish mezonidir. Topshiriqni yaxshi bajargan guruh rag'batlantirilsa, qolgan o'quvchilarning intilishi ham kuchayadi. Bundan tashqari, ingliz tili darslarini mazmunli o'tkazish uchun didaktik o'yinlardan foydalanish ham maqsadga muvofiqdir.

OBJECT- bu o'yin o'quvchilarning so'z boyligini oshirishga xizmat qiladi. Bizga ma'lumki, chet tili fanlarini o'rganishdagi eng muhim yo'nalish bu yangi so'zarni yod olishdir. O'quvchilarning xarakterlarini hisobga olsak, har bir o'quvchi o'z usulida lug'at yodlaydi. Shunga ishonchimiz komilki, o'yinlar orqali yangi so'zlarni yodlash hammaga mos keladi va bu jarayonni yengillashtiradi. Yuqorida aytib o'tgan o'yinimizda, dars paytida sinf xonadagi 15 ta buyum stol ustiga qo'yiladi va o'quvchilar kelib bu buyumlarni ko'zdan kechirishadi. Buyumlarning usti yopib qo'yiladi va so'ngra o'quvchilar ko'rgan narsalarini, ma'lum vaqt davomida inglizchasini doskaga yozishlari kerak. Eng ko'p so'zni to'g'ri yoza olgan o'quvchi g'olib bo'ladi. Shu o'yinning sifatini ta'minlash maqsadida shuni ayta olamanki, shu vaziyatning o'zida qolgan, ishtirok etmagan o'quvchilarni ham darsga jalb qilish uchun, ularga shu buyum nomlariga bittadan gap tuzish topshirig'i berilsa, maqsadga muvofiq bo'ladi va bu befarqlikning oldini ham oladi.

Dictionary - ko'pchilik ingliz tili fanini o'rgatuvchi va o'rganuvchilar uchun bu o'yin tanishdir, ya'ni o'z nomi bilan so'z o'yini va unda rasm chiziladi. Bu o'yinda rasm chizish uchun oddiy doskadan yoki magnit doskadan foydalanish mumkin. Sinf o'quvchilari ikki guruhga bo'linadilar va har bir jamoa uchun doskaning ikki tarafiga jadval chiziladi. Jamoalarning ballari shu jadvallarga yozib boriladi. Parta ustiga so'z nomlari yozib qo'yiladi va teskari qilib o'giriladi. Har bir guruhdan o'quvchilar navbatma-navbat chiqib, yashiringan so'zlar orasidan birini tanlab, doskaga chizib beradi. Qaysi jamoa birinchi topsa shu jamoaga ball beriladi. Bu o'yin ham o'quvchilar zehni charxlaydi. Shuni ham ayta olamizki, rasmlardan foydalanish - o'quvchilarni tez jalb qiluvchi taktikadir, ayniqsa, u o'quvchilarning o'zi tomonidan yaratilsa.

Taboo words o'yini (Ta'qiqlangan so'zlar) - bu qiziqarli o'yin o'quvchilarga sinonim so'zlar va ularning tariflarini qo'llashda yordam beradi. Sinonimlardan foydalanish nutqning ravonligi, so'zlashuvning chiroyli bo'lishini ta'minlaydi.

Ayniqsa ingliz tili fanida soʻz qoʻllash bilan bogʻliq xatolikga yoʻl qoʻymaslik kerak, chunki ingliz tilidagi koʻplab bir xil maʼnoni anglatuvchi soʻzlar, gap mazmuniga koʻra foydalaniladi. Aynan ushbu oʻyin shu jihatda ehtiyotkor boʻlishga yordam beradi. Bunda guruhlar tashkil qilinadi, yaʼni oʻquvchilar qarama-qarshi holda oʻtiradilar. Har bir jamoa oʻz jamoasidan bir kishini roʻparasidagi stulga oʻtirishi uchun tanlaydi. Oʻqituvchi esa oʻquvchilar ortiga oʻtib katta qogʻozda yozilgan soʻz ushlab turadi. Oʻrindiqda oʻtirgan oʻquvchilar bu soʻzni koʻra olmasligi kerak boʻladi. Jamoaning oʻrindiqda oʻtirgan aʼzosiga oʻqituvchi ushlab turgan soʻzni aytirish uchun biroz vaqt boʻladi.

Tennis oʻyini - bu oʻyinning maqsadi oʻquvchilarning tezligini oshirishdir. Bu oʻyin zanjir oʻyiniga oʻxshaydi va tanlangan mavzu doirasida boʻlib oʻtadi. Bunda aytilgan soʻzning soʻnggi harfiga yangi soʻz aytishi kerak, masalan mavzu nomi “Animals” boʻlsa, mavzudan chetlashmagan holda. “Tiger” soʻzi bilan boshlansa, ikkinchi ishtirokchi “rabbit” deb davom ettiradi. Shu tariqa oʻyin davom etadi. Oʻyin davomida toʻxtab qolgan oʻquvchi 5 daqiqa davomida javob bera olmasa oʻyindan chetlashtiriladi va qolgan oʻquvchilar bilan davom ettiriladi. Oʻyinni sinf bilan yaʼni koʻpchilik bilan oʻynash juda qiziqarli va maroqli boʻladi. Bu oʻyinni mavzuni oʻzgartirish orqali ham oʻynash mumkin.

Ingliz tilini oʻrta sinfida oʻyindan foydalanishning bir necha foydasi bor:

1. Soʻzlar va “vocabulary”ni oshirish: Oʻyinlar orqali, oʻquvchilar yangi soʻzlar va “vocabulary” bilan tanishishadi. Oʻyinlar oʻquvchilarga soʻzlar va ularning maʼnolarini yodlashda yordam beradi.

2. Grammatika va tushunchalarni oshirish: Oʻyinlar orqali, oʻquvchilar grammatika qoidalarini amalga oshirish va tushunchalarini mustahkamlash imkoniyatiga ega boʻladi. Oʻyinlar tushunchalarni amalga oshirishda va grammatikani toʻgʻri qoʻllashda yordam beradi.

3. Tinglash va gaplashni mustahkamlash: Oʻyinlar orqali, oʻquvchilar ingliz tilini tinglash va gaplashni mustahkamlash imkoniyatiga ega boʻladi. Oʻyinlar orqali, oʻquvchilar qoʻllanmalar, dialoglar va gaplashuvlar orqali ingliz tilini tinglash va gaplashni oʻrganishadi.

4. Kommunikativ qobiliyatni rivojlantirish: Oʻyinlar orqali, oʻquvchilar kommunikativ qobiliyatlarini rivojlantirishadi. Oʻyinlar orqali, oʻquvchilar boshqa oʻquvchilar bilan, oʻqituvchilar bilan yoki oʻyinlarni oʻynashda ishtirok etgan boshqalar bilan ingliz tilida muloqot qilish imkoniyatiga ega boʻladi.

5. Motivatsiyani oshirish: Oʻyinlar oʻquvchilarni ingliz tilini oʻrganishga qiziqtirish va ularga motivatsiya berishda muhim ahamiyatga ega. Oʻyinlar

o'quvchilarni qiziqish va qiziqishni oshirish orqali o'rganish jarayonini qiziqarli va ko'proq qiladi.

O'yinlardan foydalanish orqali, o'quvchilar ingliz tilini o'rganish jarayonida qiziqish va motivatsiyani oshirishadi. Bu esa o'quvchilarning tilni mustahkamlash va o'rganishni samaraliroq amalga oshirishiga yordam beradi.

Shu bilan birga, o'yinlarni tashkil etish jarayonida, ularni turli texnik vositalar bilan bog'lab o'tish ham qiziqishni oshirishga xizmat qiladi. Chunki bugungi tez sur'atlar bilan rivojlanayotgan zamonda barcha yoshlar, o'smirlar va kattalar ham zamonaviy texnologiyalarga befarq emas. Shunday ekan, qiziqarli fan o'yinlari kompyuterlarda tashkil qilinishi orqali samarali natijaga erishish mumkin.

Darhaqiqat, dars berishda grammatik tushunchalar ham o'rgatiladi, chunki o'qituvchilarning dars rejalarida bu ko'rsatilgan. Ammo, bu jarayonni osonlashtirish va qiziqarli o'tkazish uchun ham o'yin mavjud. Masalan mavzu so'z turkulari (parts of speech). Ular so'z turkumlarini yaxshi o'rganishlari va bir-biridan ajrata olishi kerak. O'quvchilarga ingliz tilida musiqa qo'yib berilib qo'shiq ichidan tinglash paytida faqat ot (noun) so'z turkumiga oid so'zlarni yozish topshirig'i berilishi va keying o'quvchiga boshqa so'z turkumi berilishi mumkin. Shunday qilib mavzu mustahkamlanadi, bu usulni boshqa mavzularni o'tish jarayonida ham qo'llash mumkin. Buni o'quvchilar uchun madaniy hordiq sifatida tashkillashtirish ham mumkin.

XULOSA

O'yinlardan foydalanishda ularni bolalarning bilimiga va yoshiga qarab o'zgartirishimiz, ya'ni osonlashtirish yoki murakkablashtirishimiz mumkin. Ushbu yuqorida keltirilga o'yinlarning maqsadi o'quvchilarning xotirasini kuchaytirish, aqliy salohiyatini oshirish, tezkorlik, ziyraklik, yangi so'zlarni oson esda saqlash va eng asosiysi darsni mazmunli tashkil qilishdir. Bugungi kunda ta'lim jarayoni asosan an'anaviy tarzda olib borilayotgan bo'lsada, ta'lim tizimining barcha bosqichlarida chet tillarini uzluksiz o'rganishni tashki qilish, shuningdek, o'qituvchilar malakasini oshirish hamda zamonaviy o'quv-uslubiy materiallar bilan ta'minlash yanada takomillashtirishni taqozo etadi. Zamonaviy pedagogik va axborot-kommunikatsiyalari bilan ta'lim berishning ilg'or uslublarni joriy etish yo'li bilan o'sib kelayotgan yosh avlodni shu o'rganayotgan tillarining mutaxasisi bulishi va buning negzida ular shu tillarda bemalol so'zlash olishlari maqsadga muvofiqdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI: (REFERENCES)

1. Nilcheeva N.P. Ta'lim o'yini. M., Ma'naviyat, 1987 yil.,- 237
2. Baboltova M.Z. O'qituvchi 2-sinf uchun ingliz tilidan bahramand bo'ling.- Obninsk: Sarm, 2011 yil -103p.
3. Rog'ova G.V. Dastlabki bosqichida ingliz tilini o'rganish texnikasi umumiy o'quv muassasalari: Pedagog universitetlari va talabalari uchun qo'llanma /-m.: Akademiya, 2006-332p
4. Stotonin M.F. Ingliz tili darsligi o'quv o'yinlari. /-m.: ma'rifat, 1984-298p
5. Vilkina.D.N. Xorijiy tilni o'rganish jarayonida kommunikativ vazifalarini hal qilish. IIA-IYASH 1992.N°-1.-dan 22-24 p.
6. Milrud R.P. Maktab o'quvchilarini chet tillari darsida o'zaro ta'sirga o'rgatish. Iyam yyash 1991.N°-6.-dan 25-30 p.
7. Rabinovich F.M. ,Saxarov T.E. Chet tillari va o'rta maktab o'qitishning intensiv usullari. IYI-ISH, 1991 yil N°-1.-dan 22-26 p.
8. Galskova N.D. Zamonaviy o'rganishning xorijiy tillar: o'qituvchi uchun qo'llanma.